

ANALÝZA EKONOMICKÉHO VÝVOJE

V ROCE 2018

Souhrnná data o České republice

Praha, 16. 8. 2019

Kód publikace: 320305-19

Č. j.: 03026/2019

Pořadové číslo v roce: 1

Zpracoval: odbor Kancelář předsedy, oddělení svodných analýz

Ředitel odboru: Egor Sidorov, Ph.D.

Kontaktní osoba: Karolína Zábojníková, e-mail: karolina.zabojnikova@czso.cz

Zajímají vás nejnovější údaje o inflaci, HDP, obyvatelstvu, průměrných mzdách a mnohé další? Najdete je na stránkách ČSÚ na internetu: www.czso.cz.

KONTAKTY V ÚSTŘEDÍ

Český statistický úřad | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10, tel.: 274 051 111 | www.czso.cz

Oddělení informačních služeb | tel.: 274 052 304, 274 052 451 | e-mail: infoservis@czso.cz

Prodejna publikací ČSÚ | tel.: 274 052 361 | e-mail: prodejna@czso.cz

Evropská data (ESDS), mezinárodní srovnání | tel.: 274 052 347 | e-mail: esds@czso.cz

Ústřední statistická knihovna | tel.: 274 052 361 | e-mail: knihovna@czso.cz

INFORMAČNÍ SLUŽBY V REGIONECH

Hl. m. Praha | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10, tel.: 274 052 673, 274 054 223
e-mail: infoservispraha@czso.cz | www.praha.czso.cz

Středočeský kraj | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10, tel.: 274 054 175
e-mail: infoservisstc@czso.cz | www.stredocesky.czso.cz

České Budějovice | Žižkova 1, 370 77 České Budějovice, tel.: 386 718 440
e-mail: infoserviscb@czso.cz | www.cbudejovice.czso.cz

Plzeň | Slovanská alej 36, 326 64 Plzeň, tel.: 377 612 108, 377 612 145
e-mail: infoservisplzen@czso.cz | www.plzen.czso.cz

Karlovy Vary | Závodní 360/94, 360 06 Karlovy Vary, tel.: 353 114 529, 353 114 525
e-mail: infoserviskv@czso.cz | www.kvary.czso.cz

Ústí nad Labem | Špálova 2684, 400 11 Ústí nad Labem, tel.: 472 706 176, 472 706 121
e-mail: infoservisul@czso.cz | www.ustinadlabem.czso.cz

Liberec | nám. Dr. Edvarda Beneše 585/26, 460 01 Liberec 1, tel.: 485 238 811
e-mail: infoservislbc@czso.cz | www.liberec.czso.cz

Hradec Králové | Myslivečkova 914, 500 03 Hradec Králové 3, tel.: 495 762 322, 495 762 317
e-mail: infoservis hk@czso.cz | www.hradeckralove.czso.cz

Pardubice | V Ráji 872, 531 53 Pardubice, tel.: 466 743 480, 466 743 418
e-mail: infoservispa@czso.cz | www.pardubice.czso.cz

Jihlava | Ke Skalce 30, 586 01 Jihlava, tel.: 567 109 062, 567 109 073
e-mail: infoservisvys@czso.cz | www.jihlava.czso.cz

Brno | Jezuitská 2, 601 59 Brno, tel.: 542 528 115, 542 528 200
e-mail: infoservisbrno@czso.cz | www.brno.czso.cz

Olomouc | Jeremenkova 1142/42, 772 11 Olomouc, tel.: 585 731 516, 585 731 511
e-mail: infoservisolom@czso.cz | www.olomouc.czso.cz

Zlín | tř. Tomáše Bati 1565, 761 76 Zlín, tel.: 577 004 932, 577 004 935
e-mail: infoservis-zl@czso.cz | www.zlin.czso.cz

Ostrava | Repinova 17, 702 03 Ostrava, tel.: 595 131 230, 595 131 232
e-mail: infoservis_ov@czso.cz | www.ostrava.czso.cz

Obsah

1. Shrnutí	4
Souhrnná výkonnost ekonomiky.....	5
2. Hrubý domácí produkt	5
3. Vnější ekonomické vztahy	7
4. Investice.....	8
Institucionální sektory	12
5. Ne finanční podniky	12
6. Finanční instituce.....	14
7. Hospodaření vládních institucí	16
8. Domácnosti.....	20
8.1 Příjmy domácností	20
8.2 Výdaje domácností	22

Zdroje dat v celé analýze: ČSÚ, Eurostat, propočty ČSÚ.
Poslední informace uváděné v této publikaci pocházejí z 1. července 2019.

1. Shrnutí

- V roce 2018 reálně vzrostl hrubý domácí produkt (HDP) o 3,0 %. Ekonomiku poháněla především domácí poptávka. Slabší vliv na růst v porovnání s předchozími lety měla bilance zahraničního obchodu. Hospodářské zpomalení v některých významných ekonomikách Evropské unie se totiž negativně projevovalo na části domácího vývozu. Zároveň byl silný růst domácí spotřební i investiční poptávky zčásti saturován dovozem, což dále zhoršovalo bilanci.
- Ačkoli hodnota vývozu zboží a služeb loni vzrostla o 153,0 mld. korun, výsledná bilance zahraničního obchodu se zhoršila. Přebytek dosáhl 340,1 mld. korun, což je o 39,6 mld. méně než v předchozím roce. Zmírnilo se však záporné saldo prvotních důchodů. Snížil se totiž čistý odliv důchodů z vlastnictví do zahraničí. Čistý příliv kapitálových transferů se zvýšil na 58,8 mld. korun. Silný byl příliv investičních dotací (61,4 mld. korun).
- Investiční aktivita loni přispívala k růstu HDP. Výdaje na tvorbu hrubého fixního kapitálu se meziročně zvýšily o 108,1 mld. korun a s výjimkou finančních institucí rostly napříč všemi sektory. Nejvíce ale loňský nárůst poháněly nefinanční podniky a sektor vládních institucí. To se projevovalo i na věcné struktuře investic. Narůstaly především výdaje na stroje a zařízení a na ostatní budovy a stavby.
- Růst hrubé přidané hodnoty (HPH) nefinančních podniků loni oslabil v porovnání s předchozím rokem. Důvodem byl zejména slabší výkon průmyslových odvětví závislých na exportu. Pokles HPH zaznamenala například výroba motorových vozidel. Naproti tomu prosperovala odvětví služeb, které podpořila rostoucí domácí poptávka. Stavebnictví se díky silnější investiční aktivitě v ekonomice dočkalo oživení. Vzhledem k výrazné investiční aktivitě sektoru, kterou nemohly zcela pokrýt úspory, došlo v rozvaze nefinančních institucí také k nárůstu půjček o 113,0 mld. korun.
- V sektoru finančních institucí došlo po několika letech stagnace k výraznějšímu nárůstu výdajů na mzdy a platy. Naopak v porovnání s lety 2016 a 2017 se zmírnila investiční aktivita. Na činnosti finančních institucí se projevilo zvýšení úrokových sazeb v ekonomice – narostl objem vyplacených i přijatých úroků¹. Rostoucí úroky byly spojeny i s výrazným nárůstem zaplacených běžných daní. Finanční instituce poskytovaly úvěrové financování ostatním sektorům – objem poskytnutých úvěrů se zvýšil o 306,8 mld. korun a dluhových cenných papírů o 178,0 mld.
- Sektor vládních institucí v roce 2018 hospodařil s přebytkem 47,4 mld. korun (0,9 % HDP). Ten se meziročně snížil o 31,3 mld. Kladného salda dosáhly všechny subsektory. Na straně příjmů vládní instituce čerpaly z rostoucí ekonomiky, díky které se zvyšoval objem vybraných daní z výroby, a také z prudkého růstu mezd. Ten navyšoval objem přijatých daní z příjmů i sociálních příspěvků. Na straně výdajů sektor stále více tížily rostoucí náhrady zaměstnancům, ke kterým se loni přidalo i výrazné navýšení investičních výdajů. Na druhé straně nízká nezaměstnanost znamenala také nízké výdaje na podporu v nezaměstnanosti. Celkový dluh sektoru vládních institucí se snížil o 14,5 mld. korun a dosáhl 1 735,1 mld. (32,7 % HDP).
- Růst příjmů domácností loni výrazně zrychlil. Hrubý disponibilní důchod se zvýšil o 186,8 mld. korun. Silně rostly zejména mzdy a platy, které jsou hlavním zdrojem pro sektor domácností. Zvyšoval se ale také hrubý smíšený důchod, který v předchozích dvou letech spíše stagnoval. Ve směru poklesu disponibilního důchodu působilo saldo druhotného rozdělení, které skončilo ve výrazném deficitu. Spotřeba domácností loni rostla méně než příjmy – o 133,7 mld. korun. Výsledkem byl nárůst míry úspor na 10,8 %. Naopak mírnější růst kapitálových výdajů vedl k poklesu míry investic na 8,8 %.

---

¹ Úroky v pojetí národních účtů.

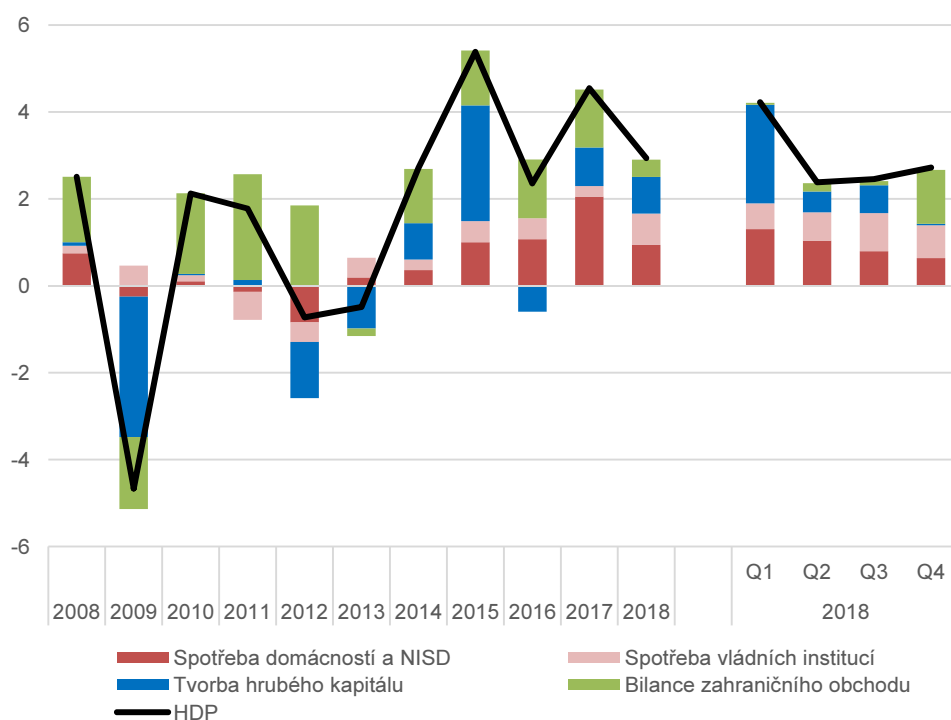
Souhrnná výkonnost ekonomiky

2. Hrubý domácí produkt

Růst hrubého domácího produktu loni zpomalil.

Hrubý domácí produkt (HDP) v roce 2018 dosáhl výše 5 328,7 mld. korun (v běžných cenách). Meziročně se reálně zvýšil o 3,0 %². Růst HDP tak v porovnání s rokem 2017 zpomalil. Na situaci v české ekonomice pozitivně působil pokračující růst domácí poptávky. Tu stimuloval velmi silný růst příjmů domácností i výrazná investiční aktivita spojená s cyklem evropských dotací. Na druhé straně část výrobců pocítila útlum zahraniční poptávky. Hospodářský růst totiž zpomalil napříč Evropskou unií a zvláště citelně oslabil výkon německé ekonomiky, která je pro Česko i další evropské exportéry důležitá. Zejména růst průmyslu, který je propojen s vývozem, oslabil výrazněji ve srovnání s odvětvími služeb.

Graf č. 1 Příspěvy jednotlivých složek ke změně HDP* (objemové indexy, v p. b., růst HDP v %, sezónně očištěno)

Zdroj: ČSÚ
*Po vyloučení dovozu pro konečné užití

K růstu přispěla především spotřeba. Investiční aktivita i bilance zahraničního obchodu stály v pozadí.

Více než z poloviny k loňskému růstu HDP přispěly výdaje na konečnou spotřebu. Ty vzrostly o 3,5 %. V porovnání s rokem 2017 oslabil příspěvek spotřeby domácností, byl však zčásti nahrazen zvýšenou dynamikou spotřeby sektoru vládních institucí. V prvních třech kvartálech roku k růstu HDP přispívala rovněž tvorba hrubého kapitálu. Ačkoli výdaje na fixní investice posílily napříč jednotlivými sektory (celkový přírůstek loni dosáhl 7,2 %, v roce 2017 to bylo 3,7 %), výsledný příspěvek tlumila změna zásob. Až v závěru roku silněji přispěla k růstu HDP bilance zahraničního obchodu. Celkový příspěvek bilance byl nakonec nejslabší za posledních pět let a promítalo se do něj nejen oslabení zahraniční poptávky, ale také dovozní náročnost domácí ekonomiky. Srovnání příspěvků k růstu HDP bez vyloučení a po vyloučení dovozu pro konečné užití také ukazuje, že velká část růstu domácí poptávky byla uspokojena importem, což bilanci dále zhoršovalo.

² Není-li uvedeno jinak, jsou údaje o HDP a jeho složkách uváděny bez sezónního očištění.

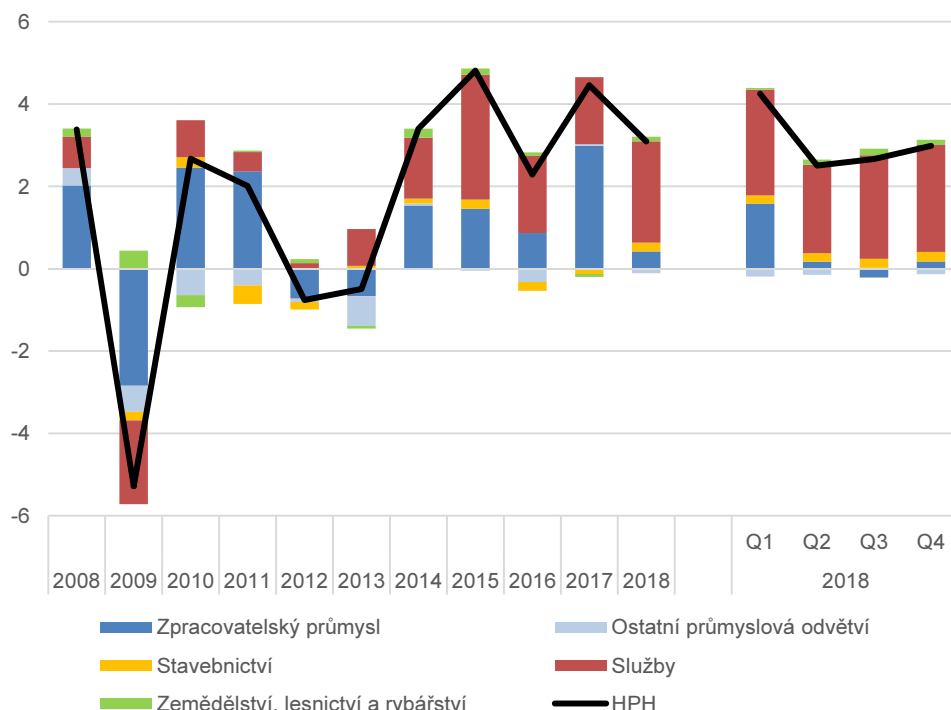
Růst hrubé přidané hodnoty podpořily hlavně služby. Zpracovatelský průmysl rostl pomaleji než v roce 2017.

Hrubá přidaná hodnota (HPH) loni vzrostla o 3,1 %. Jak již bylo uvedeno, v roce 2018 se rozevíraly nůžky mezi výkonem průmyslu a služeb. Růst HPH zpracovatelského průmyslu, který tvoří významnou část přidané hodnoty české ekonomiky (25,6 %) a také je významným zaměstnavatelem (loni se podílel na celkové zaměstnanosti 26,6 %), zpomalil na 1,6 %. Zčásti se projevila i srovnávací základna roku 2017, kdy HPH zpracovatelského průmyslu vzrostla o 10,5 %. Výrazně k tomu přispělo zpomalení v největších odvětvích. Ve výrobě motorových vozidel tak loni vzrostla HPH o 3,9 % (v předchozím roce to bylo 19,9 %). Výroba strojů a zařízení zaznamenala mírný pokles HPH (-0,8 %, v roce 2017 rostla o 13,3 %). Slabší růst se týkal také výroby elektrických zařízení, počítačů, elektronických a optických přístrojů a zařízení nebo plastikářství.

Odvětví služeb čerpala ze silné domácí poptávky. Nejrychleji rostla HPH v informačních a komunikačních službách.

Odvětví služeb čerpala zejména ze silné domácí poptávky. Jejich příspěvek k růstu HPH v porovnání s rokem 2017 výrazně posílil a tím zčásti nahradil zpomalující zpracovatelský průmysl. Nejvíce přispělo k růstu velké uskupení odvětví obchod, doprava, ubytování a pohostinství, kde HPH vzrostla o 5,1 %. Nejsilnější růst HPH však zaznamenaly informační a komunikační činnosti (9,9 %). Růst v tomto odvětví trvá již od roku 2013 a HPH se za tu dobu reálně zvýšila o 48,4 %. Poměrně silně rostla HPH peněžnictví a pojišťovnictví (5,3 %) a profesních, vědeckých, technických a administrativních činností (4,1 %). Po dvou letech poklesů se zvýšila HPH ve stavebnictví (4,2 %). Zmíněnému odvětví pomohly mnohé investiční projekty spojené s čerpáním evropských dotací i růst bytové výstavby. Loňský růst napomohl stavebnictví i k překonání nominální úrovně HPH z roku 2010. Reálně se však HPH v odvětví v období 2011–2017 snížila o 9,1 %, a stavebnictví tak stále zaostává za úrovní minulé konjunktury.

Graf č. 2 Příspěvky odvětví ke změně HPH (objemové indexy, v p. b., HPH v %, sezónně očištěno)

Zdroj: ČSÚ

Ostatní evropské ekonomiky v roce 2018

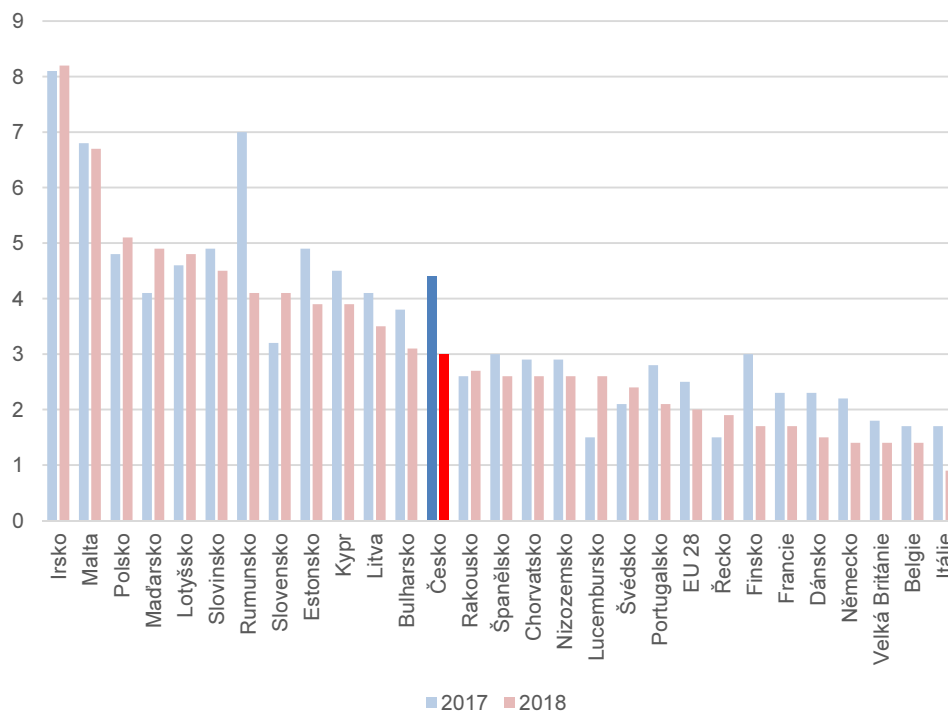
Jak již bylo zmíněno, ve většině zemí EU dynamika hospodářského růstu v loňském roce zmírnila. V celé Unii vzrostl HDP o 2,0 %, přírůstek tak oslabil o 0,5 p. b. v porovnání s rokem 2017. Česko patřilo k trojici zemí, kde hospodářský růst

také zpomalovaly.

meziročně oslabil nejvíce, spolu s Rumunskem a Finskem. Klíčovým impulzem pro Evropu však bylo zpomalení německé ekonomiky z 2,2 % v roce 2017 na loňské 1,4 %. Nejsilnější dynamiku vykazovaly ekonomiky Irska (8,2 %), Malty (6,7 %) a Polska (5,1 %). Na dalších příčkách se umístily země střední a východní Evropy, které přistoupily do Unie po roce 2000. K růstu zde přispěla silná dynamika spotřeby kombinovaná s výraznou investiční aktivitou podpořenou evropskými dotacemi. Nejpomaleji rostla ekonomika Itálie (0,9 %) a shodně jen o 1,4 % se zvýšil HDP v Belgii, Velké Británii a Německu.

Graf č. 3 Hrubý domácí produkt (meziroční přírůstek v %)

Zdroj: Eurostat

3. Vnější ekonomické vztahy

Přebytek obchodu se zbožím a službami se loni snížil.

Hodnota vývozu zboží i služeb v roce 2018 rostla a zvýšila se celkem o 153,0 mld. korun na 4 177,0 mld.³ Na druhé straně rostoucí domácí poptávka zvýšila i hodnotu importu o 192,6 mld. korun na 3 836,9 mld. Bilance zahraničního obchodu se zbožím a službami tak dosáhla přebytku 340,1 mld. korun. Přebytek se však meziročně snížil o 39,6 mld. korun. Většinu kladného salda tvořil obchod se zbožím (223,6 mld.), i v tomto případě ale došlo k poklesu o 29,6 mld. Bilance obchodu se službami skončila v přebytku 116,6 mld. korun a snížila se o 10,0 mld.

Deficit prvotních důchodů se loni zmírnil.

Hodnota náhrad zaměstnancům přijatých ze zahraničí loni dosáhla 66,8 mld. korun a meziročně se zvýšila o 2,4 mld. (3,7 %). Z toho mzdy a platy tvořily 55,7 mld. Na druhé straně bylo do zahraničí vyplaceno v podobě náhrad 36,1 mld. korun, o 9,4 mld. (35,2 %) více než v předchozím roce. Mnohem výraznějším příjmem nerezidentů⁴ ve vztahu k domácí ekonomice jsou dlouhodobě důchody z vlastnictví. Ty loni dosáhly 500,5 mld. korun, z toho úroky⁵ 55,0 mld. a zisky

³ Časové řady čtvrtletních národních účtů.

⁴ Nerezidenti představují seskupení jednotek bez ohledu na charakteristiku jejich funkcí a zdrojů. Jsou to např. oddělené části mateřských společností (např. pobočky výrobních podniků, bank a pojišťovacích společností), zastupitelské úřady cizích států nebo mezinárodní organizace, které byly založeny a fungují na základě mezinárodních dohod.

⁵ Úroky v pojetí národních účtů.

z přímých investic zahraničních vlastníků 445,1 mld. (8,4 % HDP). Rozdělované důchody společností se loni zvýšily o 29,6 mld. korun na 305,5 mld. Růst probíhal na úkor reinvestovaných zisků. Ty se snížily o 36,5 mld. na 139,6 mld. korun a podíl reinvestic na celkových ziscích klesl na 31,4 %. Důchody z vlastnictví v zahraničí, které si připsali domácí vlastníci, se loni zvýšily o 21,4 mld. korun na 149,1 mld. Výsledný čistý odliv důchodů z vlastnictví klesl o 19,8 mld. korun na 351,4 mld. a představoval 6,6 % HDP. Deficit prvotních důchodů mírnily dotace ve výši 32,5 mld. korun, které obdržela domácí ekonomika ze zahraničí. Saldo prvotních důchodů dosáhlo -296,8 mld. korun a meziročně se zmírnilo o 13,4 mld.

Saldo běžných transakcí rezidentů s nerezidenty loni skončilo v deficitu.

Do zahraničí loni odešlo prostřednictvím dalších transferů (běžné daně z důchodů, sociální příspěvky a dávky a ostatní běžné transfery) 132,3 mld. korun, což je o 12,8 mld. více než v předchozím roce. Růst má původ v ostatních běžných transferech – o 7,4 mld. na 42,7 mld. se navýšily vlastní zdroje EU odvozené z DPH a HND a o 3,7 mld. na 27,5 mld. se navýšily jiné běžné transfery. Naopak domácí ekonomika od nerezidentů obdržela prostřednictvím uvedených toků 76,3 mld. korun. Výsledné saldo tedy bylo záporné a čistý odliv druhotných důchodů z domácí ekonomiky činil 56,0 mld. Čistý odliv prvotních a druhotných důchodů do zahraničí převýšil přebytek zahraničního obchodu o 12,8 mld. korun a po krátkém přebytkovém období let 2016 a 2017 spadlo saldo běžných transakcí rezidentů s nerezidenty opět do deficitu.

Domácí ekonomika přijala výrazný objem kapitálových transferů.

Saldo kapitálových transferů ukázalo na čistý příliv ve výši 58,8 mld. korun. Zatímco hodnota odchozích transferů meziročně klesla o 3,1 mld. korun na 4,9 mld., ze zahraničí domácí ekonomika přijala meziročně o 24,1 mld. více, a to 63,7 mld. Z toho 61,4 mld. korun tvořily investiční dotace. Nárůst přijatých kapitálových toků koresponduje i s výrazným posílením investiční aktivity v domácí ekonomice. Výsledné změny čistého jmění vlivem úspor a kapitálových transferů tak byly pro domácí ekonomiku pozitivní (46,0 mld.). Čisté půjčky dosáhly 36,3 mld. korun a byly kladné šestým rokem v řadě. I tak zůstává národní ekonomika vůči zahraničí v dlužnické pozici. Závazky vůči nerezidentům loni překonaly aktiva o 914,4 mld. korun.

4. Investice

Investiční aktivita v loňském roce silně rostla.

Výdaje na tvorbu hrubého fixního kapitálu (THFK) v roce 2018 dosáhly 1 358,4 mld. korun. Meziročně se zvýšily o 108,1 mld. Reálně investiční aktivita vzrostla o 7,2 %. Jedná se o nejvyšší přírůstek od roku 2015⁶. Silná dynamika vedla také k navýšení podílu výdajů na tvorbu hrubého fixního kapitálu na hrubém domácím produktu (HDP). Ten loni dosáhl 25,5 %, což je o 0,7 p. b. více než v roce 2017. Ačkoli podíl investic do fixního kapitálu na HDP v Česku v porovnání s přelomem tisíciletí klesl, v rámci Evropské unie dlouhodobě patří k nejvyšším. Loni se ČR společně s Maďarskem a Švédskem umístila na první příčce. Průměr EU činil 20,5 %. Navzdory silné dynamice investic, kterou v posledních letech vykazují novější členské země, se však tato skupina ve srovnání se zbytkem EU drží spíše na nižší úrovni podílu investic na HDP. Česko mezi nimi mělo až do loňského roku tento ukazatel výjimečně silný. Nové umístění Maďarska nezvrátilo skutečnost, že investiční aktivita většiny zemí, které vstoupily do Unie po roce 2000, zůstává v pásmu podprůměrného podílu na HDP.

S výjimkou finančních institucí rostly investice ve všech sektorech.

Dominantní váhu v investiční aktivitě v národním hospodářství mají dlouhodobě nefinanční podniky. Loni od nich pocházelo 63,2 % výdajů na THFK. Investiční

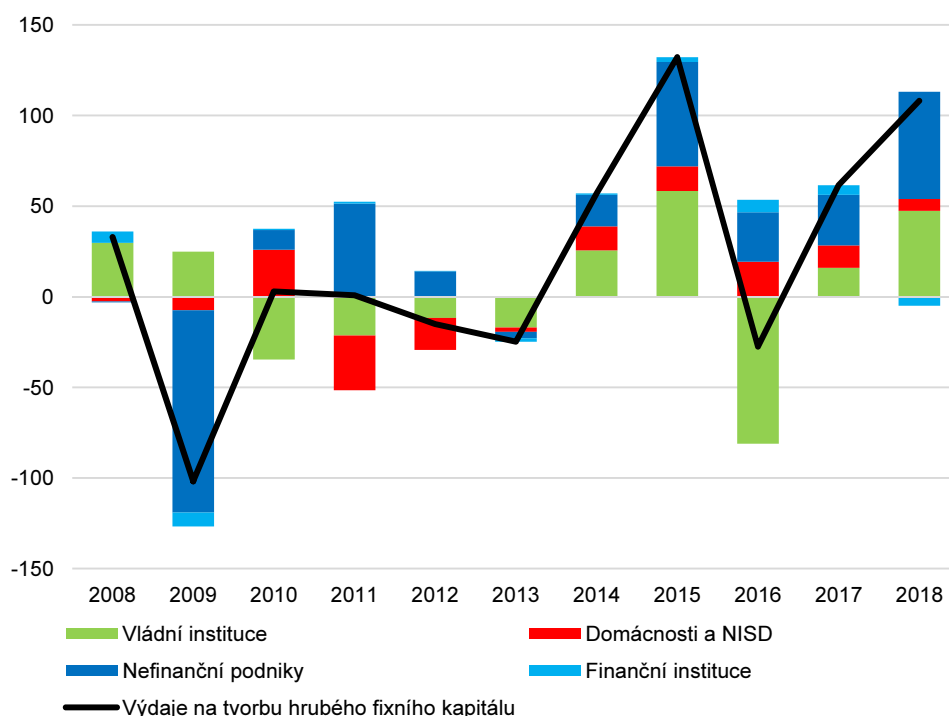
⁶ Nominální nárůst byl třetí největší nárůst v celé dostupné časové řadě od roku 1990 (loňský rok předčila léta 2007 a 2015).

aktivita nefinančních podniků v porovnání s předchozím rokem posílila o 59,2 mld. korun. Jde o nejvyšší nominální nárůst od roku 2007. Druhý největší objem prostředků investovaly loni domácnosti a NISD⁷. Pozici si udržely, ačkoli jejich podíl na investicích loni klesl o 1 p. b. na 18,1 %. V jejich případě se objem výdajů meziročně navýšil o 6,6 mld. korun. Přírůstek tak výrazně zaostal za předchozími čtyřmi lety, kdy vždy přesáhl hranici 10 mld. Pokles podílu domácností na investicích je především důsledkem prudkého nárůstu investiční aktivity sektoru vládních institucí (o 47,4 mld. korun). Jejich podíl na kapitálových výdajích stoupl o 2,4 p. b. na 16,1 %. Podobně jako v roce 2015 se na aktivitě pozitivně projevil cyklus čerpání prostředků z evropských dotací. Nejmenším investorem z pohledu výdajů na tvorbu fixního kapitálu jsou finanční instituce (2,7 % z celkových investic v ekonomice). V jejich případě loni došlo k meziročnímu poklesu investičních výdajů o 5,0 mld. korun. Sektor finančních institucí tak nenavázal na roky 2016 a 2017, kdy zde byly investice neobvykle vysoké.

Graf č. 4 Tvorba hrubého fixního kapitálu, sektorové členění (běžné ceny, meziroční změna v mld. korun)

Zdroj: ČSÚ

Investice do strojů a zařízení reálně vzrostly o 8,5 %.

Největší porce investičních prostředků každoročně míří do strojů a zařízení. V roce 2018 to bylo celkem 43,5 % z celkového objemu výdajů na THFK (591,3 mld. korun). Největším investorem do strojů a zařízení jsou nefinanční podniky. Menší část prostředků investují podnikatelé zařazení do sektoru domácností a vládní instituce. Meziroční nárůst investic do strojů a zařízení činil 38,9 mld. korun a v reálném vyjádření to bylo 8,5 %. Jde o nejvyšší reálný nárůst od roku 2015. Podrobnější členění této investiční položky ukazuje, že v loňském roce výrazně narostly výdaje na ostatní stroje a zařízení (o 29,9 mld. korun) a dále na dopravní prostředky a zařízení (o 16,0 mld. korun). Naopak meziročně poklesly investice do prostředků informačních a komunikačních technologií (o 6,9 mld. korun).

Investice do ostatních

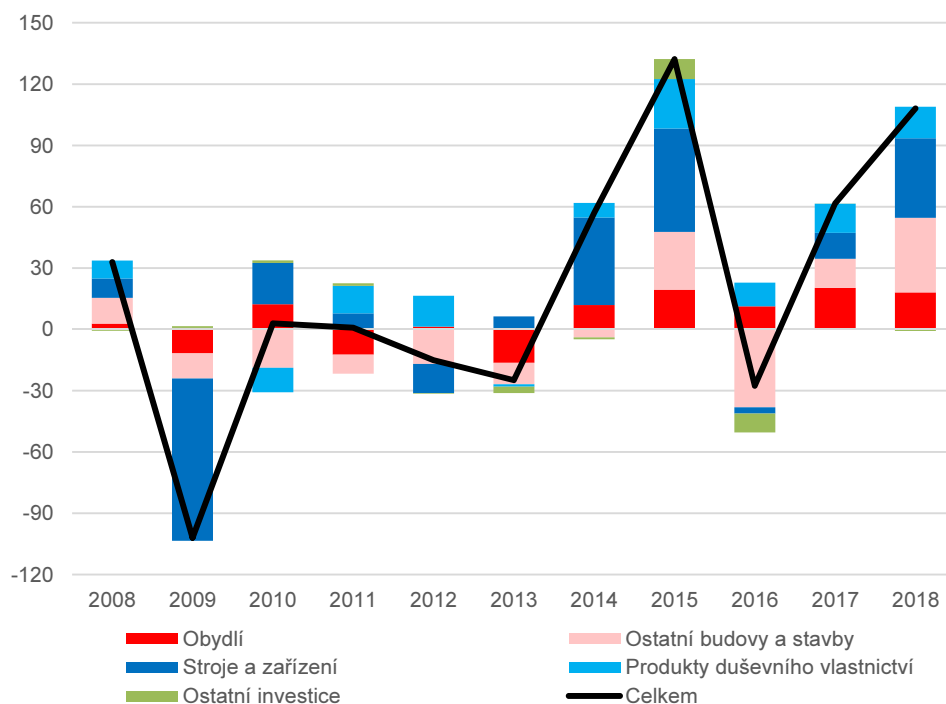
Druhou největší investiční kategorií jsou ostatní budovy a stavby, které loni tvořily

⁷ Domácnosti včetně neziskových institucí sloužících domácnostem.

staveb loni rostly mimořádně silně.

24,4 % z celkového objemu investic. V kategorii ostatních budov a staveb má silnou úlohu sektor vládních institucí, který provádí investice do infrastruktury. Dynamika investic do ostatních staveb je tak více než jinde ovlivněna cyklem evropských dotací. To se projevilo i na vývoji v loňském roce, kdy se dočerpávala větší část dostupných prostředků. Meziročně se investiční výdaje na ostatní stavby zvýšily o 36,5 mld. korun. Reálný přírůstek dosáhl 6,7 %, což je nejvíce od roku 2003. Nominální přírůstek byl nejvyšší v posledních dvaceti letech.

Graf č. 5 Tvorba hrubého fixního kapitálu a její věcná struktura (běžné ceny, meziroční změna v mld. korun)

Zdroj: ČSÚ

Investice do obydlí i díky růstu příjmů domácností stabilně rostly.

Investice do obydlí loni tvořily 15,7 % z celkových výdajů na THFK. Je to stejně jako v předchozím roce a nejvíce od raných devadesátých let. Obydlí je hlavní investiční položkou domácností⁸. I díky solidnímu růstu příjmů domácností v posledních pěti letech je dynamika investic v této kategorii stabilnější než u ostatních položek. Loni vzrostl objem investic do obydlí o 18,1 mld. korun. Reálný nárůst činil 6,9 %.

Investice do produktů duševního vlastnictví nabývají na významu.

Investiční výdaje na produkty duševního vlastnictví tvořily loni 16,1 % z celkových investic v ekonomice. Jejich podíl se v posledních třech letech navýšil, zejména ve formě softwaru a databází. Jde o investiční kategorii, která v současnosti tvoří podstatný díl investic u nefinančních podniků, vládních institucí a finančních institucí. Loni dosáhl nominální přírůstek výdajů v této oblasti 15,4 mld. korun, reálně 5,2 %. Rostly výše zmíněné investice do softwaru a databází (reálně o 9,6 %). Naopak výdaje na výzkum a vývoj reálně klesly o 1,1 %.

Investiční aktivita v EU stabilně rostla.

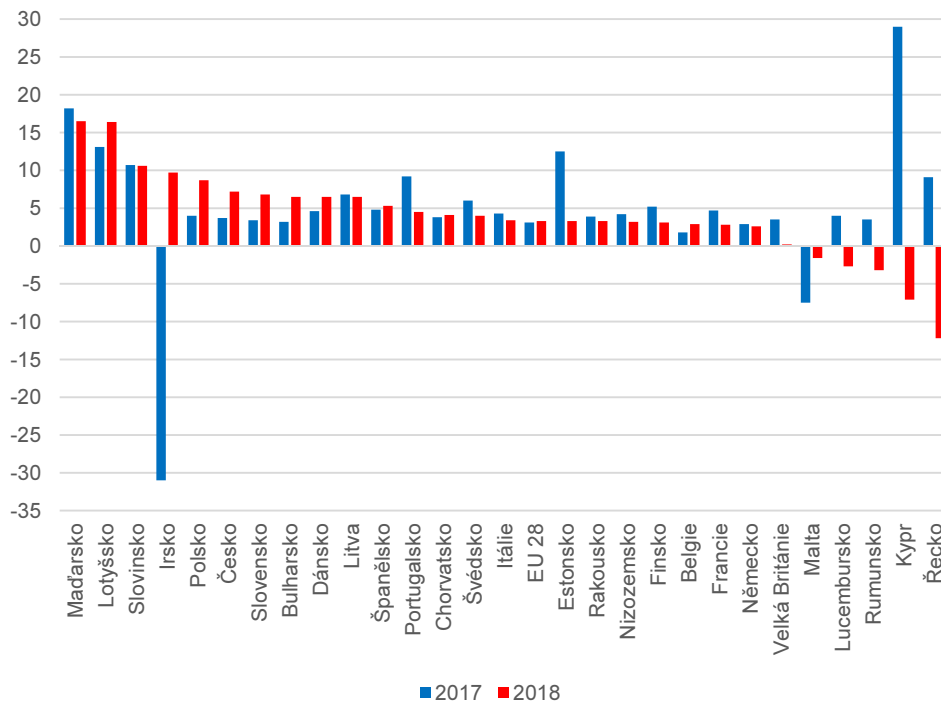
Dynamika investiční aktivity v celé EU loni dosáhla 3,3 %. Podobně jako v minulém roce nejvíce rostla investiční aktivita novějších členů Unie. Nejsilněji rostly výdaje na THFK v Maďarsku (16,5 %), Lotyšsku (16,4 %) a Slovinsku (10,6 %). Česko mělo šestý nejrychlejší růst investic v EU. Zároveň je u některých zemí patrný

⁸ Prostředky domácností tvoří více než 95 % z celkového objemu investic do obydlí.

i společný trend dynamiky, tedy prudký pokles či zpomalení v roce 2016, kdy začínalo nové programové období evropských dotací, a zrychlení v dalších dvou letech. Nutné dočerpání části prostředků do konce loňského roku zrychlilo v Česku růst investic v porovnání s rokem 2017. Podobný vývoj můžeme pozorovat i v Polsku, na Slovensku nebo v Bulharsku. Silný propad investičních výdajů loni postihl Řecko (-12,2 %) a Kypr (-7,1 %, zřejmě projev silné srovnávací základny). Výdaje ale klesly i v Rumunsku, Lucembursku, či na Maltě.

Graf č. 6 Výdaje na tvorbu hrubého fixního kapitálu (objemové indexy, meziroční změna v %)

Zdroj: Eurostat

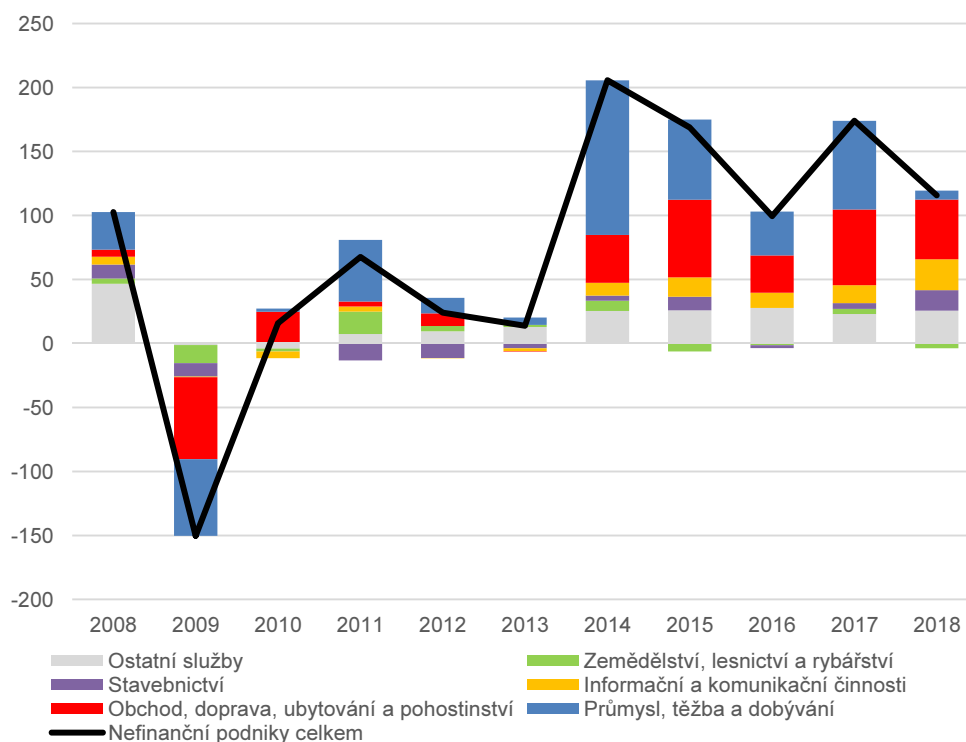
Institucionální sektory

5. Nefinanční podniky

Hrubá přidaná hodnota vytvořená nefinančními podniky loni vzrostla.

Sektor nefinančních podniků (NP) tvoří páteř ekonomiky. Hrubá přidaná hodnota (HPH) vytvořená NP v roce 2018 dosáhla 2 955,9 mld. korun⁹ a meziročně se zvýšila o 115,7 mld. Nefinanční podniky se na celkové HPH v ekonomice podílely 61,7 %. Jsou rovněž nejvýznamnějším zaměstnavatelem. Na celkové zaměstnanosti¹⁰ se loni podílely 60,9 %. Objem jimi vyplacených náhrad zaměstnancům loni dosáhl 1 597,8 mld. korun a tvořil 69,7 % celkových náhrad v ekonomice. Objem výdajů na tvorbu hrubého fixního kapitálu v případě NP dosáhl 857,9 mld. korun a tvořil 63,2 % celkové investiční aktivity národního hospodářství.

Graf č. 7 Hrubá přidaná hodnota nefinančních podniků (meziroční změna v mld. korun)

Zdroj: ČSÚ

Růst poháněla zejména odvětví služeb. Příspěvek průmyslu byl slabší než v předchozích letech.

Největší podíl na HPH nefinančních podniků měla průmyslová odvětví¹¹. Celková HPH, kterou vyprodukovala, dosáhla 1 344,9 mld. korun (45,5 % celkové HPH sektoru NP) a meziročně se zvýšila o 6,9 mld. Uvedená odvětví byla klíčovým přispěvatelem k růstu HPH v letech 2014–2017. V loňském roce ale jejich dynamika značně polevila a to vedlo k nižšímu růstu celé ekonomiky. Kromě meziročního poklesu HPH v těžbě a dobývání (–0,6 mld.) a energetice (–3,3 mld.) je hlavním důvodem zmírnění přírůstku ve zpracovatelském průmyslu (ze 64,0 mld. v roce 2017 na loňských 8,4 mld.). Zčásti lze toto zpomalení přisoudit slabší zahraniční poptávce, na které je český zpracovatelský průmysl závislý. Pokles HPH nastal ve výrobě motorových vozidel, v plastikářství nebo u výroby chemických látek a přípravků. Stagnoval růst HPH ve výrobě strojů a zařízení. Naopak odvětví služeb prosperovala, zejména díky domácí poptávce ovlivněné růstem příjmů domácností. Hrubá přidaná

⁹ Není-li uvedeno jinak, jsou údaje o hrubé přidané hodnotě uvedeny v běžných cenách.

¹⁰ Přepočteno na úvazky na plnou pracovní dobu.

¹¹ Sekce klasifikace NACE: B Těžba a dobývání, C Zpracovatelský průmysl, D Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu, E Zásobování vodou; činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi.

hodnota v obchodě, dopravě, ubytování a pohostinství vzrostla o 46,7 mld. korun. V případě informačních a komunikačních činností dosáhl loni nárůst 24,1 mld. korun (v roce 2017 to bylo 14,0 mld.). Po dlouhém období stagnace a poklesů došlo k oživení ve stavebnictví (nárůst HPH o 16,0 mld. korun). Odvětví prospívala zvýšená investiční aktivita v oblasti ostatních staveb i několik let trvajících vysoká poptávka po bytech, na kterou stavebnictví se zpožděním reagovalo. Ani silný přírůstek zatím nevymazal ztráty způsobené během deset let trvajících krize tohoto odvětví – HPH loni dosáhla 165,3 mld. korun a stále nepřekonala úroveň roku 2009 (170,0 mld.). V zemědělství, lesnictví a rybářství HPH klesla o 3,7 mld. korun.

Rekordně se zvýšil objem vyplacených náhrad zaměstnancům. Snížil se tak hrubý provozní přebytek a míra zisku.

Objem náhrad, které NP vyplatily zaměstnancům, loni dosáhl 1 597,8 mld. korun a meziročně se zvýšil o 133,6 mld. (9,1 %). Meziroční přírůstek v porovnání s rokem 2017 posílil. Celková zaměstnanost v sektoru loni vzrostla o 1,7 %, stejně jako v předchozím roce. Nefinanční podniky musely reflektovat situaci na trhu práce, a nárůst mzdových nákladů tak růstem předčil HPH. To se projevilo meziročním poklesem hrubého provozního přebytku a následně i snížením míry zisku¹² (-2,6 p. b.), která loni dosáhla 46,7 %, což je nejméně za dobu existence samostatné České republiky. I tak je míra zisku nefinančních podniků v Česku vysoká v porovnání s evropským průměrem. Ten loni dosáhl 39,4 %.

Zmírilo se saldo důchodů z vlastnictví.

Záporné saldo důchodů z vlastnictví, které pravidelně odčerpává významnou část HPH nefinančních podniků, se loni snížilo o 36,4 mld. korun na 472,5 mld. Důvodem byl nárůst na straně zdrojů o 39,9 mld. Sektor si totiž připsal reinvestované zisky z přímých zahraničních investic ve výši 45,2 mld. korun, meziročně o 26,4 mld. více. O 5,8 mld. narostl objem získaných úroků a o 7,9 mld. výše rozdělovaných důchodů společností. Nárůst vyplacených důchodů z vlastnictví byl jen mírný (3,5 mld. korun), došlo však k pohybům v jejich struktuře. Meziročně o 52,7 mld. korun klesl objem reinvestovaných zisků z přímých zahraničních investic a naopak o 45,0 mld. narostla položka rozdělovaných důchodů společností.

Míra úspor nefinančních podniků se snížila. Kapitálové transfery ve formě investičních dotací rostly.

Saldo hrubých prvotních důchodů se díky zmírnění záporného salda důchodů z vlastnictví zvýšilo o 15,6 mld. korun a dosáhlo 907,0 mld. Saldo druhotných důchodů již třetím rokem stagnuje a loni dosáhlo 153,5 mld. korun. Na obou stranách bilance rostl objem prostředků ve formě ostatních běžných transferů. O 10,7 mld. korun ale klesl objem zaplacených běžných daní z důchodů a jmění. Nefinančním podnikům tak loni zůstaly hrubé úspory ve výši 753,5 mld. korun, což je meziročně o 15,7 mld. více. Míra úspor¹³ se přesto snížila na 25,5 %. Kladné saldo kapitálových transferů nefinančních podniků loni dosáhlo 32,3 mld. korun a meziročně se zvýšilo o 17,4 mld. Příjmové transfery měly z většiny formu investičních dotací (30,2 mld.).

Posílení investiční aktivity nefinančních podniků bylo výraznější než v předchozích letech. Míra investic se tak zvýšila.

Investiční aktivita nefinančních podniků meziročně posílila. Výdaje na tvorbu hrubého fixního kapitálu se zvýšily o 59,2 mld. korun, což je přibližně dvojnásobný přírůstek v porovnání s lety 2016 a 2017. Došlo tedy k nárůstu míry investic¹⁴ o 0,9 p. b. na 29,0 %. Porovnání tvorby hrubého fixního kapitálu s hrubými úsporami ukazuje, že míra samofinancování¹⁵ sektoru se snížila o 4,5 p. b. na 87,8 %. To vedlo k růstu objemu půjček v závazcích o 113,0 mld. korun, zejména ve formě dlouhodobých úvěrů. Navýšila se také hodnota účastí a podílů v investičních fondech (o 94,7 mld. korun), které jinak tvoří většinu závazků českých NP. O 25,4 mld. korun se zvýšila hodnota emitovaných dluhových cenných papírů.

¹² Míra zisku nefinančních podniků je definována jako podíl hrubého provozního přebytku k hrubé přidané hodnotě (B.2g/B.1g).

¹³ Míra úspor nefinančních podniků je definována jako podíl hrubých úspor k hrubé přidané hodnotě (B.8g/B.1g).

¹⁴ Míra investic nefinančních podniků je definována jako podíl hrubé tvorby fixního kapitálu k hrubé přidané hodnotě (P.51g/B.1g).

¹⁵ Míra samofinancování nefinančních podniků je definována jako podíl hrubých úspor k hrubé tvorbě fixního kapitálu (B.8g/P.51g).

6. Finanční instituce

Míra zisku finančních institucí loni klesla, zejména kvůli růstu mzdových nákladů.

Finanční instituce (FI) tvoří z hlediska hrubé přidané hodnoty, zaměstnanosti či investiční aktivity jen relativně malou část ekonomiky. V loňském roce se podílely na HPH 3,9 %, na celkové zaměstnanosti (na přepočtené úvazky) pouze 1,4 %. Hrubá přidaná hodnota sektoru FI se loni zvýšila o 10,1 mld. korun na 185,3 mld. Jde o nejvyšší nárůst od roku 2010. Zároveň však došlo k silnému nárůstu mzdových nákladů – objem vyplacených náhrad zaměstnancům se zvýšil o 5,9 mld. (9,5 %). Míra zisku¹⁶ sektoru tak ve výsledku klesla o 1,2 p. b. na 60,2 %. Do výše mzdových nákladů v sektoru se zčásti promítl nárůst celkové zaměstnanosti o 1,7 %. To je stejný růst jako u nefinančních podniků. Zaměstnanost v sektoru FI dosáhla vrcholu v roce 2012 a v dalších letech měla spíš klesající tendenci. Průměrná mzda v peněžnictví a pojišťovnictví, které se z velké části překrývá se sektorem FI¹⁷, v roce 2018 vzrostla o 5,3 % a dosáhla 54 826 korun. Průměrná mzda v odvětví zůstává stále nejvyšší v ekonomice.

Růst úrokových sazeb se projevil na výši úroků vyplacených i získaných FI.

Úlohou FI v ekonomice je finanční zprostředkování. Proto o jejich činnosti vypovídají lépe než HPH toky prvotních a druhotných důchodů. Finanční instituce inkasovaly loni 141,0 mld. korun a na druhé straně vyplatily 94,0 mld. ve formě úroků¹⁸. Částky na obou stranách rozvahy se meziročně zvýšily, což odpovídá růstu úrokových sazeb, který bylo možné v loňském roce sledovat. Výsledné saldo se meziročně zmírnilo o 7,2 mld. korun, ale zůstalo kladné a dosáhlo 47,1 mld. Záporné saldo rozdělovaných důchodů společností se loni také zmírnilo a dosáhlo 10,6 mld. Projevil se hlavně pokles vyplacených dividend o 8,7 mld. korun. O činnosti jednotlivých subsektorů FI vypovídá výše úroků připsaných pojištěncům v životním a neživotním pojištění, penzijní nároky a důchody z investic přisouzené podílníkům investičních fondů. Tyto důchody shrnuje na straně užití položka ostatních důchodů z investic¹⁹. Její výše v loňském roce klesla o 4,0 mld. korun a dosáhla 20,7 mld. To je nejméně od roku 2008. Celkově se záporné saldo důchodů z vlastnictví FI prohloubilo na 23,0 mld. korun, což vedlo i k meziročnímu poklesu salda hrubých prvotních důchodů o 14,2 mld. na 88,6 mld.

Sociální příspěvky mimo povinný systém sociálního pojištění, které FI obdržely, se nezvyšovaly tak rychle jako mzdy a platy v ekonomice.

Sektor FI obdržel 56,7 mld. korun ve formě sociálních příspěvků od zaměstnavatelů a zaměstnanců mimo povinný systém sociálního pojištění. Navzdory prudkému růstu mezd, který se projevil i na výši povinných odvodů, se uvedená suma meziročně zvýšila jen o 1,3 mld. korun (2,4 %). Od pojištěnců získal sektor 53,1 mld. jako čisté pojistné na neživotní pojištění (nárůst o 2,0 mld. korun). Subjektům FI byly rovněž přiznány náhrady z neživotního pojištění ve výši 19,0 mld. korun. Na straně užití se nejspíš pod vlivem rostoucích úroků nejvýrazněji zvýšil objem zaplacených běžných daní (o 6,0 mld. korun na 28,5 mld.). V rámci penzijního připojištění bylo vyplaceno 23,1 mld. korun ve formě sociálních dávek.

Hrubé úspory sektoru se meziročně snížily.

Výsledný hrubý disponibilní důchod finančních institucí se meziročně snížil o 18,2 mld. korun na 94,0 mld. Po úpravě o změny čistého podílu domácností na rezervách penzijních fondů zůstaly hrubé úspory FI ve výši 60,4 mld. korun. To je o 19,7 mld. méně než v roce 2017 a nejméně od roku 2013. Čisté úspory²⁰ dosáhly 25,1 mld. Výdaje na tvorbu hrubého fixního kapitálu sektoru FI se loni snížily

¹⁶ Podíl hrubých provozních nákladů a smíšeného důchodu a hrubé přidané hodnoty ((B.2g+B.3g)/B.1g).

¹⁷ HPH v sekci klasifikace NACE Peněžnictví a pojišťovnictví z 96,7 % tvořily finanční instituce, domácnosti 2,9 % a malou část (0,4 %) vládní instituce.

¹⁸ Úroky v pojetí národních účtů.

¹⁹ Největší část tvoří položka D.441 Důchody z investic přisouzené pojistníkům. Další jsou D.442 Důchody z investic na základě penzijních nároků a D.443 Důchody z investic přisouzené podílníkům investičních fondů.

²⁰ Očištěné o spotřebu fixního kapitálu.

o 5,0 mld. korun na 36,6 mld. Míra investic²¹ tak dosáhla 19,7 %. Ačkoli míra investic meziročně poklesla o 4 p. b., stále zůstala poměrně vysoká ve srovnání s úrovní v období 2009–2015. V letech 2016 a 2017 totiž došlo k prudkému navýšení investic, které jsou spojeny s technologickými změnami v oblasti finančních služeb. Finanční instituce obvykle nemají příliš výrazné investiční výdaje. Ty směřují zejména do počítačového vybavení, softwaru a databází.

Silná investiční aktivita vedla k nárůstu poskytnutých půjček.

Činnost finančních institucí na poli finančního zprostředkování se odehrává převážně pohyby na finančním účtu. V roce 2018 se na straně aktiv zvýšil objem dluhových cenných papírů o 178,0 mld. a půjček o 306,8 mld. korun. U obou produktů rostl objem jejich dlouhodobých alternativ. Zejména nárůst poskytnutých půjček dokládá silnou investiční aktivitu v ekonomice vyžadující úvěrové financování. Výrazně se zvýšily účasti a podíly v investičních fondech (o 110,9 mld. korun), z nichž největší část tvoří nárůst držby nekótovaných akcií. Po poklesu v roce 2017 se loni skokově navýšil objem ostatních pohledávek (o 132,6 mld. korun). Na straně závazků byl nejvýraznější událostí nárůst účastí a podílů v investičních fondech o 414,0 mld. korun, i v tomto případě největší podíl připadl na nekótované akcie. Sektor dosáhl kladné bilance. Výsledné čisté půjčky ve výši 20,8 mld. korun byly ale nejnižší od roku 2012.

Finanční instituce utrpěly ztrátu z držení aktiv a pasiv v důsledku vývoje cen.

Účet přecenění ukazuje na pokles hodnoty držených finančních aktiv o 45,6 mld. korun. Je to méně než v roce 2017 (–175,7 mld.). Přispělo k tomu snížení hodnoty držených dluhových cenných papírů o 53,7 mld. korun i účastí a podílů v investičních fondech o 22,3 mld. Naopak vzrostla hodnota oběživa a vkladů o 11,0 mld. korun a ostatních pohledávek o 18,9 mld. Sektor FI prodělal ztrátu z držby v důsledku nárůstu hodnoty pasiv o 112,9 mld. korun. Výsledné změny čistého jmění vlivem nominálních zisků či ztrát z držby byly záporné a dosáhly 150,8 mld. korun. V porovnání s rokem 2017 se ztráta zmírnila o 26,2 mld. korun.

Stejně jako v roce 2017 i loni byla bilance aktiv a pasiv finančních institucí záporná.

Finanční instituce zakončily rok 2018 se stavy nefinančních aktiv v hodnotě 333,8 mld. korun a finančních aktiv ve výši 13 176,4 mld. Na druhé straně stav finančních závazků činil 13 886,9 mld. korun. Pasiva již druhým rokem převýšila aktiva a čisté jmění sektoru FI dosáhlo –376,7 mld. korun. Jedním z důvodů propadu čistého jmění do deficitu byl prudký nárůst oběživa a vkladů na straně závazků, kde se jejich objem zvýšil o 281,8 mld. korun. Jde o pozůstatek režimu intervencí. K nejprudšímu navýšení došlo v letech 2016 a 2017 – na straně aktiv o 2 697,1 mld. korun, u závazků o 3 077,4 mld. Rozhodující vliv na výsledky loňského roku však měl nárůst závazků v podobě účastí a podílů v investičních fondech o 563,3 mld. Ve směru růstu čistého jmění naopak působily půjčky i dluhové cenné papíry na aktivech. V aktivech finančních institucí loni přibýlo půjček za 408,0 mld. korun a dluhopisů za 124,2 mld.

²¹ Podíl tvorby hrubého fixního kapitálu na hrubé přidané hodnotě (P.51g/B.1g).

7. Hospodaření vládních institucí

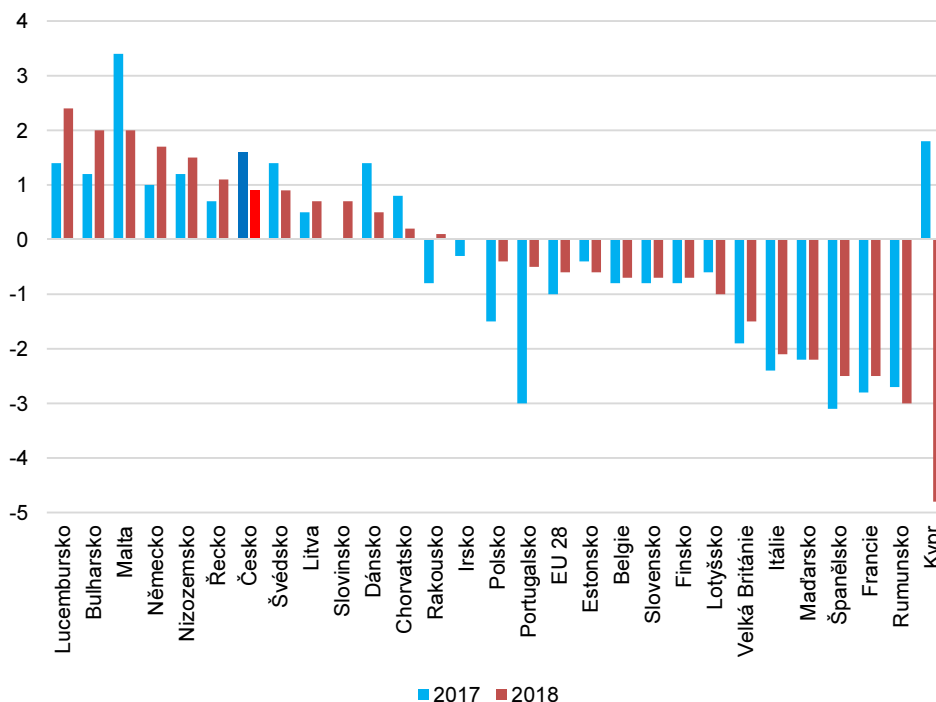
Sektor vládních institucí loni hospodařil s přebytkem.

Hospodaření sektoru vládních institucí v roce 2018 skončilo v přebytku 47,4 mld. korun. Kladné saldo se meziročně snížilo o 31,3 mld. Přebytkového hospodaření dosáhly vládní instituce potřetí v řadě, poprvé od roku 2014 však dynamika výdajů překročila příjmy, což bylo také důvodem poklesu salda. Relativní ukazatel salda vůči HDP loni dosáhl 0,9 % a meziročně se snížil o 0,7 p. b. Mezi ostatními zeměmi EU si však Česko z hlediska hospodaření vládního sektoru zatím drží přední pozici.

Přebytku dosáhlo rovněž 13 zemí EU.

Celkem 13 států Evropské unie loni dosáhlo přebytku hospodaření vládních institucí a jedna země měla rozpočet vyrovnaný. Při ohlédnutí zpět se to jeví jako výjimečný výsledek i ve srovnání s obdobím vrcholící konjunktury let 2005 až 2007 nebo s devadesátými lety, kdy bylo přebytkové hospodaření poměrně časté. Například v roce 2007 (vrchol konjunktury před Velkou recesí) mělo přebytkový rozpočet 11 zemí a šlo o třetí nejlepší výsledek v celé dostupné řadě od roku 1995 (po letech 2018 a 2017). U většiny zemí také došlo k meziročnímu zlepšení salda hospodaření. Nejvyššího relativního přebytku loni dosáhlo Lucembursko (2,4 % HDP) a shodně 2 % HDP Bulharsko a Malta. Naopak na Kypru došlo k výraznému zhoršení hospodaření a saldo skončilo na -4,8 % HDP. Jde o jedinou zemi, která loni výrazně nedodržela maastrichtské kritérium maximálně 3% deficitu. Rumunsko se udrželo přesně na této hranici. Shodně 2,5% deficitu vůči HDP dosáhly Francie a Španělsko.

Graf č. 8 Čisté půjčky/výpůjčky sektoru vládních institucí (v % HDP, z údajů v běžných cenách)

Zdroj: Eurostat

Příjmy vládních institucí rostly zejména díky daním z příjmů, které odražely silný růst mezd a platů.

Příjmy sektoru vládních institucí loni dosáhly 2 210,8 mld. korun a meziročně narostly o 166,5 mld. (8,1 %). To je nejvíce od roku 2015. Vysoký přírůstek souvisí především se zvýšením výnosů daní z příjmů (o 7,0 %) a také čistých sociálních příspěvků (9,8 %). Dynamika obou zdrojů je přímo navázána na růst mezd a platů. Objem přijatých daní z výroby a z dovozu se zvyšoval mírněji (4,8 %). Uvedené příjmy jsou klíčovou součástí zdrojů sektoru vládních institucí. V roce 2018 tvořily

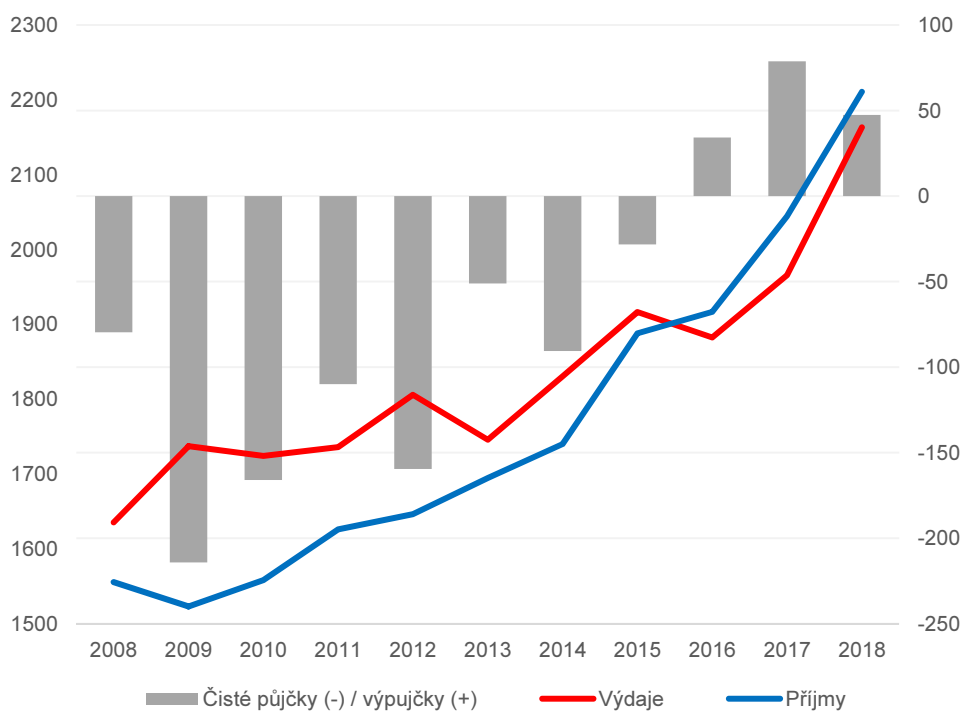

86,4 % z celkových příjmů. Jejich podíl také přímo odráží vývoj hospodářského cyklu. V období 2016–2018 tak překračoval 86 %, zatímco v letech 2009–2014 se pohyboval mezi 82 až 84 %. Dalším zdrojem je hodnota tržní produkce, produkce pro vlastní užití a plateb za ostatní netržní produkci. Ta loni dosáhla 172,6 mld. korun a meziročně se zvýšila o 5,7 %. Přijaté ostatní běžné transfery loni dosáhly 50,3 mld. korun a zvýšily se o 24,8 %. Kapitálové transfery, které mají často kolísavý charakter, protože jejich významnou částí jsou příjmy z evropských fondů, se loni zvýšily o 10,7 mld. korun (32,9 %) a dosáhly 43,2 mld. Nejmenší součástí příjmů vládních institucí byly důchody z vlastnictví (např. dividendy). Ty loni činily 35,3 mld. korun a meziročně narostly o 15,2 %.

Mzdové náklady ale tížily výdajovou stránku rozpočtu.

Důvodem meziročního snížení přebytku hospodaření vládního sektoru byl prudký nárůst výdajů. Ty se zvýšily o 197,8 mld. korun (10,1 %, největší přírůstek od roku 2003) na 2 163,4 mld. Poprvé tak výdaje překročily 2 biliony korun. Největší část tvořily vyplacené sociální dávky a naturální sociální transfery. V roce 2018 to bylo 791,3 mld. korun a meziročně se částka zvýšila o 5,5 %. Prudké navýšení celkových výdajů má však původ v náhradách zaměstnancům, které vzrostly o 12,7 % na 520,6 mld. korun. Více než 10% byl jejich nárůst i v roce 2017, takže celkový objem se za poslední dva roky zvýšil téměř o čtvrtinu. Zvýšil se také jejich podíl na celkových výdajích vládního sektoru. Zatímco v roce 2015 to bylo 20,8 %, loni už činil podíl 24,1 %. Výrazně se zvýšila také mezispotřeba – o 9,7 % na 325,0 mld. korun. Nejvíce od roku 2011 vzrostl objem vyplacených dotací – o 10,0 % na 120,7 mld. korun. K výše jmenovaným faktorům přispívajícím k růstu výdajů vládních institucí se loni přidala také investiční aktivita – výdaje na tvorbu hrubého fixního kapitálu dosáhly 218,5 mld. korun a meziročně se zvýšily o 47,4 mld. (27,7 %).

Graf č. 9 Příjmy, výdaje (levá osa) a čisté půjčky/výpůjčky (pravá osa) vládních institucí (v mld. korun)

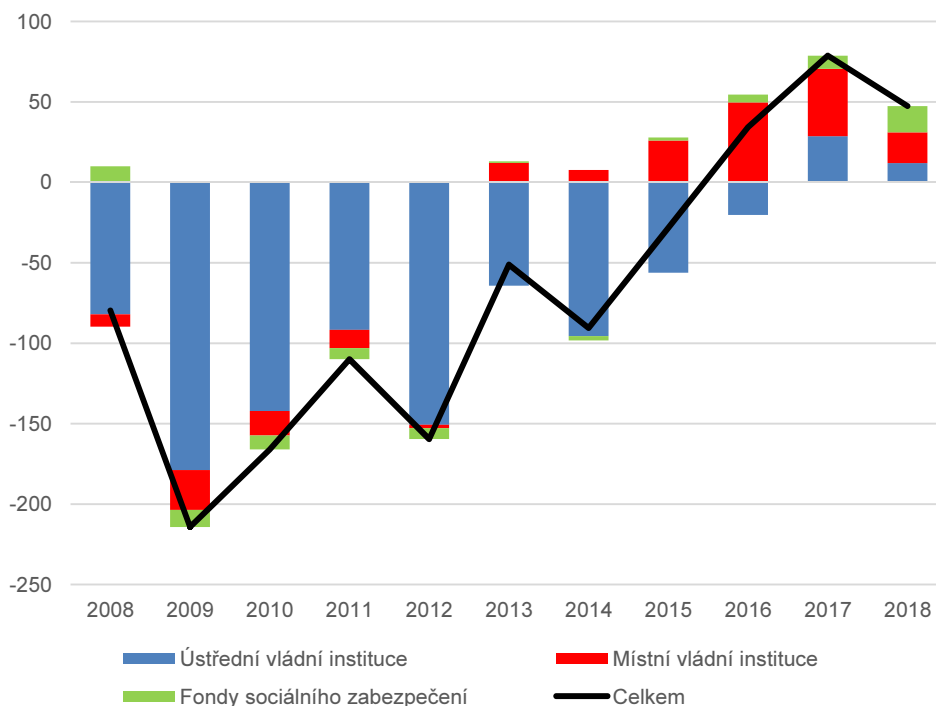
Zdroj: ČSÚ

Kladného salda hospodaření dosáhly všechny subsektory.

Podobně jako v roce 2017 i loni všechny subsektory dosáhly přebytkového hospodaření. Kladné saldo ústředních vládních institucí se zmírnilo o 16,6 mld.

korun a dosáhlo 12,0 mld. Zhoršení salda způsobil prudký nárůst celkových výdajů (8,2 %), zejména pod vlivem růstu náhrad zaměstnancům o 11,7 %. Výrazně se zvýšila rovněž investiční aktivita (17,1 %) a prudce se navýšily vyplacené dotace (12,6 %). Na příjmové stránce došlo ke zvýšení o 6,9 %. Subsektor čerpal zejména z růstu mezd a platů ve všech sektorech (přijaté daně z důchodů vzrostly o 7,0 %, čisté sociální příspěvky o 9,8 %). Výběr daní z výroby a dovozu rostl mírněji – o 3,5 %. Rovněž místní vládní instituce zaznamenaly pokles přebytku o 22,9 mld. korun na 19,0 mld. Jejich výdaje rostly o 15,2 %. Kromě náhrad zaměstnancům (navýšení o 13,9 %) se ve výdajích projevilo posílení tvorby hrubého fixního kapitálu o 39,3 %. Místní vládní instituce zaznamenaly také silný růst příjmů – o 10,1 %. To lze připsat i vyššímu nárůstu příjmů z daní z výroby a dovozu (o 9,5 %). Fondy sociálního zabezpečení²² si přebytek udržely již čtvrtým rokem a navíc jej loni zdvojnásobily na 16,4 mld. korun. Ačkoli u nich růst výdajů také posílil (6,8 %), příjmová stránka zcela odrážela vývoj v oblasti mezd a platů (nárůst příjmů o 9,5 %). Téměř většinovým zdrojem příjmů subsektoru jsou totiž přijaté čisté sociální příspěvky. Ty se zvýšily o 9,7 %.

Graf č. 10 Čisté půjčky (+) / výpůjčky (–) vládních institucí v členění na subsektory (v mld. korun, běžné ceny)

Zdroj: ČSÚ

Celkový dluh vládních institucí klesl.

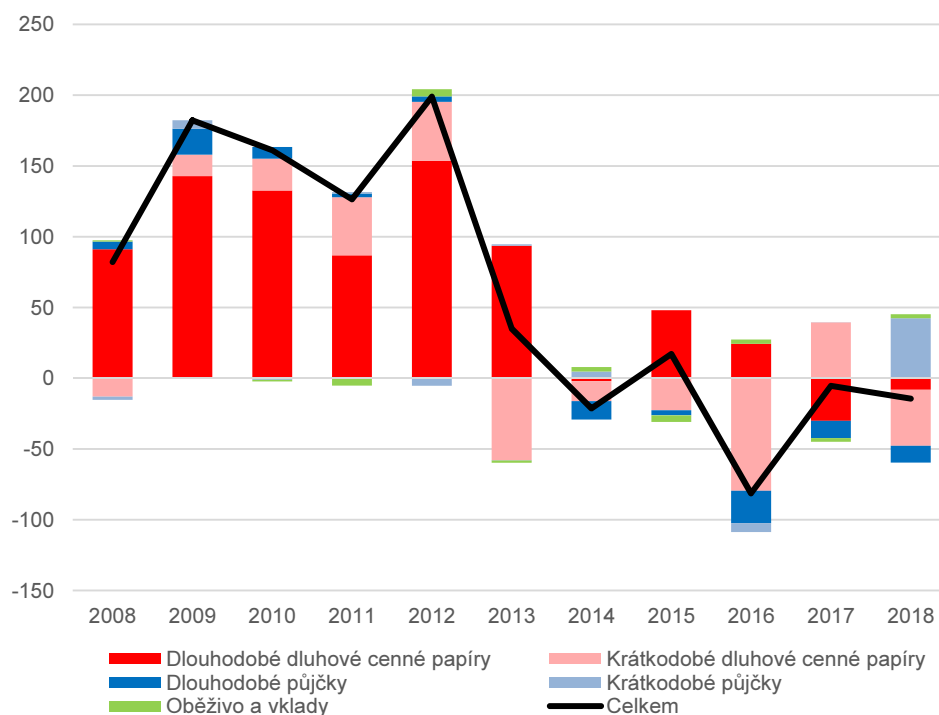
Celkový dluh sektoru vládních institucí ke konci roku 2018 činil 1 735,1 mld. korun. Meziročně se snížil o 14,5 mld. korun a k poklesu došlo potřeť v řadě. Z pohledu struktury nedošlo k fundamentálním změnám. I nadále tvořily naprostou většinu dluhové cenné papíry (89,6 %) následované půjčkami (9,9 %) a vklady (0,5 %). Ve směru poklesu dluhu ke konci roku působily zejména krátkodobé dluhové cenné papíry, kterých ubylo o 39,6 mld. korun. Jde však o téměř stejný objem, který v roce 2017 v portfoliu přibyl. Mírně ubylo také dlouhodobých dluhových cenných papírů (o 8,2 mld. korun). Pošesté v řadě se snížil objem dlouhodobých půjček (o 11,9 mld. korun). Naopak objem krátkodobých půjček byl ke konci roku 2018 meziročně o 42,4 mld. vyšší. Krátkodobé půjčky v portfoliu dluhu narostly ve

²² Zahnuje především zdravotní pojišťovny.

2. čtvrtletí 2018 a ke konci roku objem činil 45,4 mld. Naposledy byla hranice 30 mld. překonána v roce 2003.

Graf č. 11 Meziroční změna hrubého konsolidovaného dluhu sektoru vládních institucí (v mld. korun, běžné ceny)

Zdroj: ČSÚ

Relativní dluh se snižoval v Česku i Evropské unii.

Podíl dluhu vládních institucí na HDP (relativní dluh) klesl na 32,7 % a byl nejnižší od roku 2008 (meziročně klesl o 2 p. b.). Relativní dluh poklesl již popáté v řadě, vydatně mu ale pomáhalo několik let příznivého hospodářského růstu. Zadlužení vůči HDP v evropské osmadvacítce loni rovněž kleslo a dosáhlo 80,0 %. Ke snížení relativního dluhu došlo u naprosté většiny zemí. Výjimkou bylo Řecko (nárůst o 4,9 p. b.), Itálie (+0,8 p. b.), Kypr (+6,7 p. b.) a Francie, u které nedošlo ke změně. Největší pokles relativního dluhu zaznamenaly Litva (-5,2 p. b.), Nizozemsko (-4,6 p. b.) a Rakousko (-4,4 p. b.). Hranici 60 % dluhu vůči HDP překročilo 14 zemí. Finsku se ale podařilo po čtyřech letech dostat pod ni. Nejvyšší relativní dluh měly loni Řecko (181,1 %), Itálie (132,2 %) a Portugalsko (121,5 %). Více než 100 % měly Kypr (102,5 %) a Belgie (102,0 %). Nejnižší relativní dluh v EU mělo Estonsko (8,4 %), dále Lucembursko (21,4 %) a Bulharsko (22,6 %). Česko mělo čtvrtý nejnižší relativní dluh v EU.

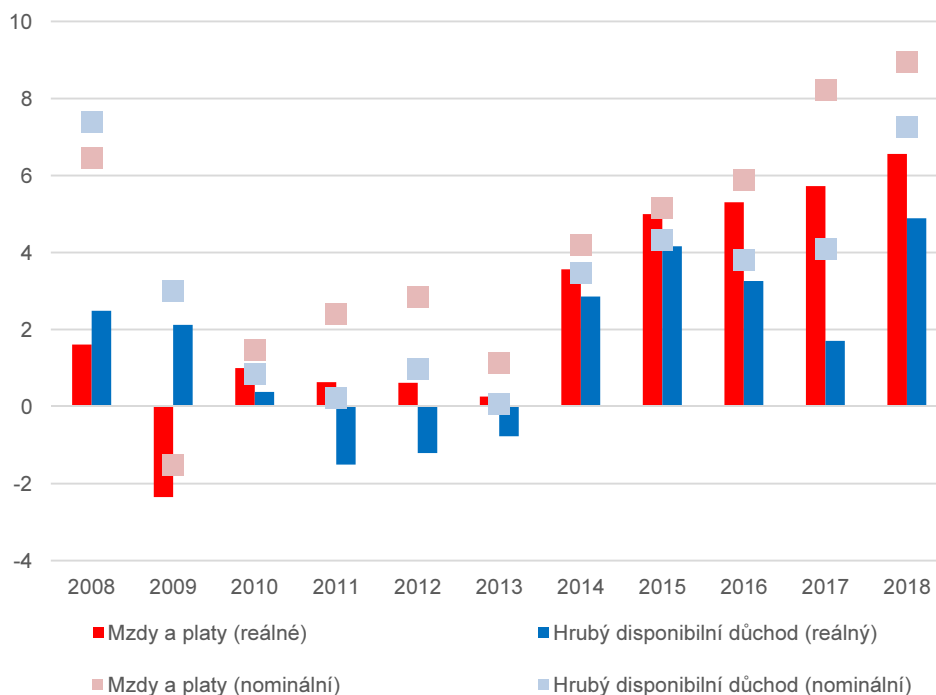
8. Domácnosti

8.1 Příjmy domácností

Hrubý disponibilní příjem domácností v loňském roce mimořádně silně vzrostl.

Hrubý disponibilní důchod (HDD) domácností v roce 2018 dosáhl 2 762,7 mld. korun a meziročně se zvýšil o 186,8 mld.²³ Reálný přírůstek HDD loni činil 4,9 %²⁴ a byl druhý nejvyšší v časové řadě (překonal jej rok 2006). Rozdíl mezi nominálním a reálným přírůstkem loni činil 2,4 p. b. a byl stejný jako v předchozím roce. Struktura HDD ukazuje, že domácnosti čerpaly zejména z pnutí na trhu práce a souvisejícího nárůstu mzdových příjmů. Mimořádně silně se zvýšil rovněž hrubý provozní přebytek a hrubý smíšený důchod. Nezanedbatelná byla hodnota zboží a služeb, které domácnosti obdržely ve formě naturálních sociálních transferů²⁵ (599,0 mld. korun). Ty tvořily 17,8 % z hrubého upraveného disponibilního důchodu, který vzniká jejich přičtením k HDD a loni dosahoval 3 361,7 mld. korun. Meziroční přírůstek naturálních sociálních transferů činil 51,5 mld. korun. Dynamika tak i v porovnání s velmi silným rokem 2017 zrychlila. Zesílil totiž vliv rostoucích mzdových nákladů v odvětvích s dominancí vládního sektoru, který služby obyvatelům poskytuje.

Graf č. 12 Hrubý disponibilní důchod a mzdy a platy (meziroční růst v %)

Zdroj: ČSÚ

Hlavní úlohu v tom měly příjmy domácností ze zaměstnání.

Náhrady zaměstnancům jsou největší částí disponibilního důchodu českých domácností a loni vzrostly o 194,7 mld. korun a vyšplhaly na 2 321,6 mld. Náhrady jsou tvořeny samotnými mzdami a platy a dále sociálními příspěvky zaměstnavatelů. Objem mezd a platů loni dosáhl 1 760,5 mld. korun a nominálně se zvýšil o 144,8 mld. (9,0 %). Tvoří tak naprostou většinu z celkového nárůstu HDD. Reálně se mzdové příjmy domácností zvýšily o 6,6 %. Díky kombinaci výjimečně silného nominálního navýšení, ale rovněž mírnějšího růstu cenové

²³ To je nejvyšší nárůst v celé dostupné časové řadě (od roku 1999).

²⁴ Reálný růst hrubého disponibilního důchodu i vyplacených mezd a platů byl vypočítán pomocí deflátoru výdajů na spotřebu domácností.

²⁵ Jde o transfery od vládních institucí nebo NISD. Představují hodnotu zboží a služeb poskytnutých zejména ve formě zdravotní a sociální péče, vzdělání, bydlení.

Výrazně se ale navýšil i hrubý smíšený důchod.

hladiny než v poslední konjunkturu v období 2007–2008 jde o rekordní nárůst (nejvyšší v dostupné časové řadě). Výraznou část vysokého meziročního nárůstu HDD tvořilo i mimořádné navýšení hrubého smíšeného důchodu²⁶. To dosáhlo 48,2 mld. korun, nejvíce v dostupné řadě. Částečně se na tom projevil i nárůst počtu osob samostatně výdělečně činných (o 2,5 tisíce). Hrubý provozní přebytek²⁷ rovněž narostl nejvíce v dostupné řadě (o 22,3 mld. korun).

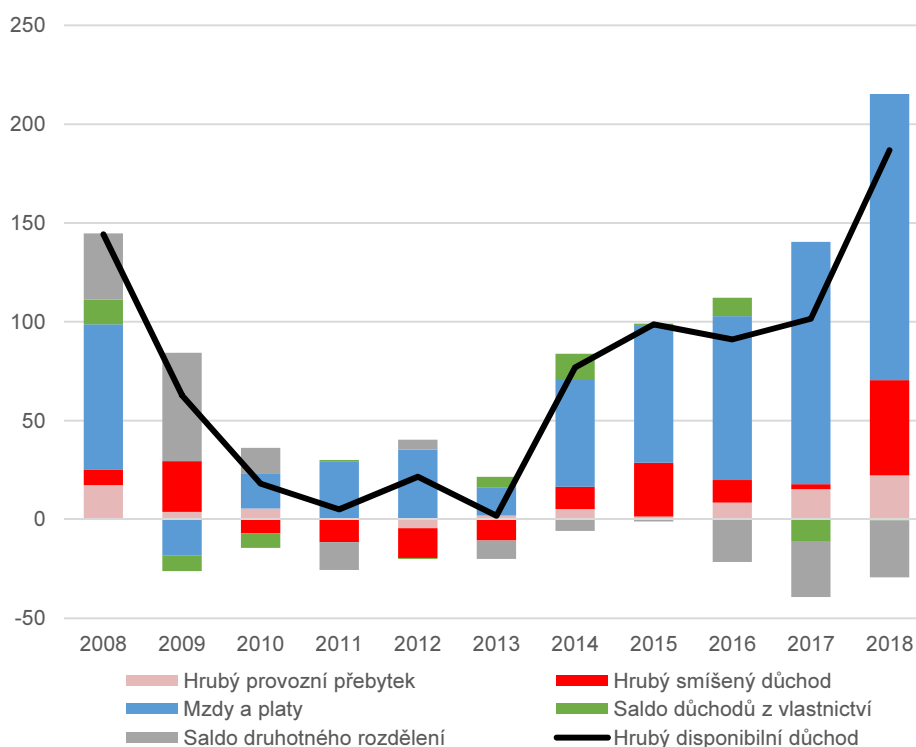
Saldo důchodů z vlastnictví k růstu HDD nepřispělo.

Saldo důchodů z vlastnictví loni ke změně hrubého disponibilního důchodu domácností téměř nepřispělo. Meziročně se snížilo o 0,5 mld. korun a dosáhlo 148,9 mld. Důchody z vlastnictví nejsou v českém prostředí významným zdrojem příjmů domácností a v situaci přetrvávajících nízkých úrokových sazeb posledních let se jejich role dále redukovala. Důchody domácností z vlastnictví loni dosáhly 171,5 mld. korun a meziročně se zvýšily o 6,5 mld. U pasiv došlo rovněž k výraznému navýšení placených úroků (6,8 mld. korun).

Mimořádný růst mezd navýšil výběr daní i sociálních příspěvků, a saldo druhotného rozdělení tak kleslo.

Saldo druhotného rozdělení i v roce 2018 zůstalo kladné, ale šest let v řadě klesalo, což vedlo k tomu, že jeho hodnota 46,8 mld. korun byla nejnižší od roku 2005. Meziroční pokles loni činil 28,8 mld. korun. Na straně zdrojů vzrostl objem vyplacených sociálních příspěvků a dávek o 31,5 mld. korun a ostatní běžné transfery o 35,7 mld. Pozitivní ekonomický vývoj a prudký růst mezd ale způsobily mnohem větší navýšení objemu prostředků na straně užití. Výše odvedených běžných daní rostla o 32,4 mld. korun, odvedené sociální příspěvky a dávky se navýšily o 74,4 mld. Ostatní běžné transfery ze strany domácností rostly o 38,3 mld. korun.

Graf č. 13 Hrubý disponibilní důchod domácností (meziroční změna v mld. korun)

Zdroj: ČSÚ

²⁶ Zachycuje příjmy z podnikání drobných podnikatelů zařazených do sektorů domácností.

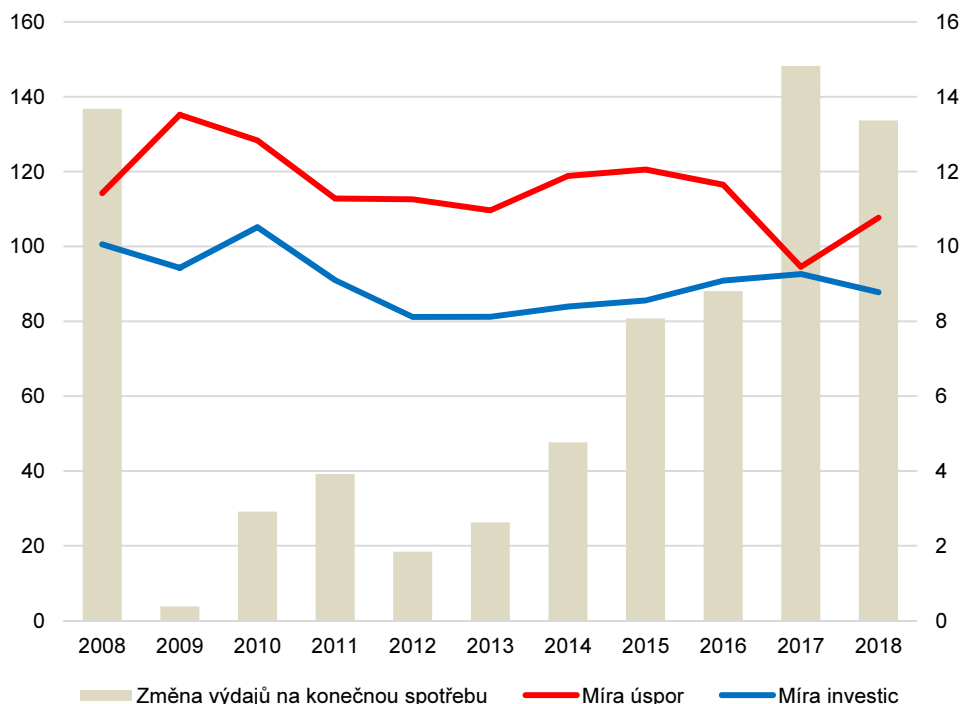
²⁷ Zachycuje hodnotu produkce domácností pro vlastní spotřebu a rovněž imputované nájemné a poskytování služeb bydlení.

8.2 Výdaje domácností

Výdaje domácností na konečnou spotřebu se výrazně nominálně zvýšily. Reálný růst mírně zpomalil.

Výdaje na konečnou spotřebu domácností v běžných cenách v roce 2018 dosáhly 2 495,0 mld. korun a meziročně se zvýšily o 133,7 mld. Meziroční přírůstek byl mírně nižší než v předchozím roce, byl však druhý nejvyšší za posledních 10 let. Reálný nárůst spotřeby domácností loni činil 3,3 %. Kromě statků, na které domácnosti přímo vydávaly peněžní prostředky, loni domácnosti přijaly služby a zboží v podobě naturálních sociálních transferů ve výši 599,0 mld. korun. Tato částka se meziročně zvýšila o 51,5 mld., což je nejvíce v celém období od roku 1999, odkdy jsou dostupné časové řady sektorových účtů. Nárůst byl způsoben mzdovým vývojem, který se promítl do nárůstu cen takto poskytovaných služeb. Mírně zesílil podíl netržní produkce vládních institucí a neziskových institucí sloužících domácnostem (NISD) na 72,6 % oproti tržní produkci nakoupené vládními institucemi a NISD (27,4 %). Vzhledem k silnějšímu nárůstu hrubého disponibilního důchodu při současném zmírnění růstu spotřeby došlo také k navýšení míry úspor²⁸. Ta v roce 2017 spadla na mimořádně nízkou hodnotu 9,5 % a loni se zvedla na 10,8 %. I tak ukazatel zaostává za dlouhodobou úrovní, která se pohybuje nad 11 %.

Graf 14 Vývoj výdajů na spotřebu domácností (meziroční změna výdajů v mld. korun), míry úspor a míry investic (v % na pravé ose)

Zdroj: ČSÚ

Zpomalení se týkalo zejména výdajů na zboží střednědobé spotřeby.

Mírně zpomalení reálné meziroční dynamiky spotřeby domácností bylo způsobeno výraznějším útlumem růstu výdajů na statky střednědobé spotřeby^{29, 30}. Zatímco v roce 2017 narostly tyto výdaje o 10 %, loni byl přírůstek jen 4,4%. Mírně loni oslabil také meziroční růst spotřeby dlouhodobých statků (na 7,8 %). Tempo ale zůstalo poměrně vysoké a odpovídá pokračujícím příznivým příjmovým podmínkám

²⁸ Míra úspor domácností je definována jako podíl hrubých úspor a hrubého disponibilního důchodu se zahrnutím úpravy o čistý podíl domácností na rezervách penzijních fondů (B.8g/(B.6g+D.8)). Hrubé úspory představují část hrubého disponibilního důchodu, který nebyl spotřebován ve formě výdajů na konečnou spotřebu.

²⁹ Údaje o spotřebě podle trvanlivosti i účelové struktury výdajů jsou v národním pojetí.

³⁰ Obecně jsou trvanlivé statky ty, které lze používat opakovaně nebo kontinuálně po časové období jednoho roku a více. Dělí se na statky dlouhodobé spotřeby, kam se řadí mimo jiné motorová vozidla, nábytek, ledničky, pračky, hudební vybavení, počítačové vybavení či šperky, a střednědobé spotřeby, které zahrnují oblečení, obuv, potřeby v domácnosti, vybavení pro sport a knihy.

i pozitivním očekáváním. Ke zpomalení růstu celkových výdajů na spotřebu z větší části přispěla i váhově nejvýznamnější složka netrvanlivého zboží³¹. V případě statků krátkodobé spotřeby totiž meziroční přírůstek zmírnil o 1,1 p. b. a dosáhl 2,0 %. Udržela se jen reálná dynamika spotřeby služeb. I díky rostoucím příjmům domácnosti navýšily své výdaje v této oblasti o 3,5 %, a to navzdory zvyšujícím se cenám, do kterých se promítaly rostoucí náklady na pracovní sílu.

Propad v tempu loni postihl růst výdajů na oděvy a obuv.

Věcné členění výdajů na konečnou spotřebu dále ilustruje zpomalení v kategorii zboží střednědobé spotřeby. Výrazně zpomalil zejména reálný růst výdajů na odívání a obuv (z rekordních 13,2 % v roce 2017 na 3,6 %). Mírněji rostla spotřeba ve dvou hlavních kategoriích nezbytných statků. Po silnějším přírůstku z roku 2017 zpomalil reálný nárůst výdajů na bydlení, vodu, energie a paliva (1,0 %). Méně výrazně rostly výdaje na nájemné z bytu (z 9,3 % růst zpomalil na 4,4 %), reálně klesly platby za elektřinu, teplo, plyn a paliva (-3,6 %). Mírněji než v roce 2017 rostla také spotřeba potravin a nealkoholických nápojů (2,6 %). Výdaje domácností na dopravu si udržely poměrně silný reálný růst (6,2 %). V porovnání s rokem 2017 ale loni oslabil dynamiku výdajů na nákup osobních dopravních prostředků (6,2 %). Naopak náklady na provoz osobních dopravních prostředků narostly více než v roce 2017, a to o 10,3 %. V loňském roce zrychlil reálný růst výdajů na pošty a telekomunikace. Samotné poštovní služby k tomu nepřispěly, v jejich případě došlo k poklesu o 1,7 %. Velmi silný byl přírůstek spotřeby telefonních a telefaxových zařízení (15,0 %). Zrychlil růst telefonických a telefaxových služeb (na 7,2 %).

Investiční aktivita domácností se mírně zvýšila. Míra investic poklesla o 0,5 p. b.

Výdaje domácností na tvorbu hrubého fixního kapitálu loni dosáhly 239,5 mld. korun. Nominálně se tedy zvýšily o 3,9 mld. To je nejnižší hodnota za posledních pět let. Celková dynamika investic domácností byla v rozporu s vývojem investic do obydlí, u kterých jsou domácnosti téměř výhradním investorem (ty se zvýšily o 18,1 mld.). Nepřímo lze tedy usoudit, že zpomalení investiční aktivity se týkalo spíše podnikatelů zařazených do sektoru domácností, kteří investují do strojů a zařízení. Ani údaje ČNB nedokládají výraznější propad růstu objemu úvěrů na bydlení³². Výsledkem zpomalení růstu výdajů na hrubý fixní kapitál byl i pokles míry investic³³ o 0,5 p. b. na 8,8 %.

Spotřeba domácností rostla v celé EU. Rychlejší dynamiky dosahovaly nové členské státy.

Reálná dynamika spotřeby domácností Česko loni zařadila do evropského nadprůměru. Celkově v evropské osmadvacítce výdaje na konečnou spotřebu domácností vzrostly o 1,6 %. To je nižší úroveň než v předchozím roce, spotřeba ale rostla ve všech členských státech. Nadprůměrný růst vykazovaly zejména novější členské země, u kterých probíhá konvergenční proces. Nejsilněji rostly výdaje na konečnou spotřebu domácností na Maltě (7,5 %), v Bulharsku (6,3 %) a v Maďarsku a Rumunsku (shodně 5,3 %). Výrazný růst spotřeby, který v této skupině tvá již několik let, se projevil i na úrovni spotřeby na osobu očištěné o vliv cenové hladiny. Mezi lety 2013 a 2018 se v Rumunsku zvýšila tato úroveň z 54 % průměru EU na 70 %, v Litvě ze 78 % na 90 % a v ČR ze 76 % na 83 %. Vzhůru k evropskému průměru se ale v posledních pěti letech posunuly všechny země, které vstoupily do EU po roce 2000. Celkový průměr růstu ovlivnilo zpomalení ve velkých státech západní a jižní Evropy. Nejpomaleji totiž rostla spotřeba domácností v Itálii (0,6 %), Francii (0,9 %) a v Německu a Belgii (shodně o 1,0 %).

³¹ Jedná se o potraviny, nápoje, tabák, farmaceutické výrobky, pohonné hmoty, kosmetiku a podobně.

³² V roce 2017 se objem poskytnutých úvěrů na bydlení zvýšil o 94,8 mld. korun, loni to bylo o 97,8 mld.

³³ Míra investic domácností je definována jako podíl hrubé tvorby fixního kapitálu k hrubému disponibilnímu důchodu se zahrnutím úpravy o čistý podíl domácností na rezervách penzijních fondů (P.51g/B.6g–D.8).